

25. Про зміну Гірничого Кодексу УСРР: постанова Всеукр. ЦВК і РНК УСРР від 12.06.1929 // Збірник Законів та розпоряджень робітничо-селянського уряду України за 1929 рік. – Х. : «Харполіграф», 1929. – 1172 с.

26. Догадов В.М. Правовое положение профессиональных союзов в СССР: Очерки профсоюзного права. – М., Л., 1928. – 176 с.

27. Князева Л.К. Руководители горного и промышленного надзора. 1918–1991 годы // Л.К. Князева // Безопасность труда в промышленности. – 2008. – № 11. – С. 9–14.

28. Высшие органы государственной власти и органы центрального управления РСФСР (1917–1967 гг.): справочник / ЦГА РСФСР; Сост.: Н.П. Беликова, Т.П. Коржихина и др.; Ред. Н.П. Ерошкин. – М., 1971 – 623 с.

КОЛЕСНИЧЕНКО В. В.,

кандидат юридичних наук,
докторант кафедри адміністративного права
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

УДК 35.075.5

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ СПОРИ, ЩО ВИПЛИВАЮТЬ З ВІДНОСИН ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК ПРЕДМЕТ ЮРИСДИКЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ СУДІВ: ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИРІШЕННЯ

Стаття присвячена визначенню кола адміністративно-правових спорів, що випливають з відносин права інтелектуальної власності і підпадають під юрисдикцію адміністративних судів. Такими є спори за участі суб'єктів владних повноважень з приводу оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності. Проаналізовано сутність і зміст компетенції Державної служби інтелектуальної власності України як суб'єкта владних повноважень та визначено категорії адміністративно-правових спорів за участі цієї Служби, що дозволить уникнути проблеми встановлення їх підсудності.

Ключові слова: адміністративно-правовий спір, суб'єкт владних повноважень, Державна служба інтелектуальної власності України, адміністративний суд, юрисдикція.

Статья посвящена определению круга административно-правовых споров в сфере права интеллектуальной собственности, которые подпадают под юрисдикцию административных судов. Такими являются споры с участием субъекта властных полномочий по поводу обжалования его решений, действий или бездействия. Проанализировано содержание и суть компетенции Государственной службы интеллектуальной собственности Украины как субъекта властных полномочий и определены категории административно-правовых споров с участием этой Службы, что позволит избежать проблемы установления их подсудности.

Ключевые слова: административно-правовой спор, субъект властных полномочий, Государственная служба интеллектуальной собственности Украины, административный суд, юрисдикция.

The article is devoted to the definition of administrative-law controversies arising out of intellectual property law relations and fall under the administrative court's jurisdiction. These are the controversies with the participation of the authorities concerning appeals against their decisions, actions or inactivity. The essence and content of the State intellectual property service of Ukraine competence as authority is analyzed and the categories of administrative-law controversies with the participation of this Service is defined, that will allow to avoid problems with establishing of their jurisdiction.

Key words: *administrative-legal dispute, subject of power, State service of intellectual property of Ukraine, administrative court, jurisdiction.*

Вступ. Одним із способів адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності виступає реалізація права на звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та законних інтересів у публічно-правових відносинах, пов'язаних із реалізацією зазначеного права. Вказуючи про адміністративні суди як суб'єктів судового захисту права інтелектуальної власності, слід зазначити, що їх правосуб'єктність випливає з Конституції України, Кодексу адміністративного судочинства України, інших актів чинного законодавства, норми яких врегульовують відносини у сфері інтелектуальної власності.

Огляд останніх публікацій. Звернення до наукових робіт з адміністративного права і процесу дозволяє виділити низку з них, в яких досліджуються доктринальні проблеми розвитку категоріально-понятійного апарату судової адміністративної юрисдикції або загальні проблеми становлення та розвитку адміністративного судочинства: В.Б. Авер'янов, Н.В. Александрова, І.П. Голосніченко, Е.Ф. Демський, С.В. Ківалов, І.Б. Коліушко, Р.О. Куйбіда, О.В. Кузьменко, Ю.С. Педько, В.Г. Перепелюк, О.П. Рябченко, А.О. Селіванов, В.С. Стефанюк та ін. Проте питання про сутність та види спорів у публічно-правових відносинах, пов'язаних із реалізацією права інтелектуальної власності, ще не досліджувалось.

Постановка завдання. Мета статті полягає у визначенні кола адміністративно-правових спорів, що впливають з відносин права інтелектуальної власності і є предметом юрисдикції адміністративних судів.

Результати дослідження. Відповідно ст. 124 Конституції України [1], судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції, а ст. 125 Основного Закону – основи побудови системи судів загальної юрисдикції за принципами територіальності і спеціалізації. Як одна з форм правосуддя, адміністративне судочинство здійснюється на засадах принципів, які відповідають основним принципам правосуддя: 1) здійснення лише судом, 2) незалежність суддів і підкорення їх лише закону, 3) державна мова судочинства, 4) законність, 5) гласність судового процесу та повне фіксування технічними засобами, 6) рівність всіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Віднесення адміністративних судів до суб'єктів адміністративно-правового захисту права інтелектуальної власності ґрунтується на нормі п. 1 ч. 2 ст. 17 Кодексу адміністративного судочинства України [2], якою визначено, що до юрисдикції адміністративних судів належать спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності.

У цьому контексті викликає зацікавленість досвід Російської Федерації щодо діяльності судів по інтелектуальних справах. Такі суди, як суди першої інстанції, розглядають:

– справи про оспорування нормативно-правових актів федеральних органів виконавчої влади, які стосуються прав і законних інтересів заявника у галузі правової охорони результатів інтелектуальної власності і засобів індивідуалізації;

– справи по спорах про надання або припинення правової охорони результатів інтелектуальної діяльності та прирівняних до них засобів індивідуалізації юридичних осіб, товарів, послуг та підприємств (за виключенням об'єктів авторських і суміжних прав, топологій інтегральних мікросхем), в тому числі: про оспорування ненормативних правових актів, рішень, дій (бездіяльності) федерального органу виконавчої влади по інтелектуальній власності, федерального органу виконавчої влади по селекційним досягненням та їх посадових осіб, а також органів, уповноважених урядом Російської Федерації розглядати заявки на видачу патентів на таємні винаходи; про оспорування рішень федерального антимонопольного органу про визнання недобросовісною конкуренцією дій, пов'язаних із набуттям виключного права на засоби індивідуалізації юридичної особи, товарів, робіт, послуг та підприємств [3, с. 194].

Таким чином, законодавством Російської Федерації передбачено реалізацію судами функції захисту права інтелектуальної власності, порушення якого відбувається у публічно-правових відносинах за обов'язкової участі органу виконавчої влади, а також органів із делегованими виконавчою владою повноваженнями.

КАС України передбачено юрисдикцію адміністративних судів щодо розгляду і вирішення спорів фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи бездіяльності (п. 1 ч. 2 ст. 17); спорів між суб'єктами владних повноважень з приводу реалізації їхньої компетенції у сфері управління, у тому числі делегованих повноважень (п. 3 ч. 2 ст. 17); спорів, що виникають з приводу укладання, виконання, припинення, скасування чи визнання нечинними адміністративних договорів (п. 4 ч. 2 ст. 17). Перелічені категорії спорів можуть стосуватись питань захисту права інтелектуальної власності в адміністративних судах.

Стосовно спорів, що випливають з відносин права інтелектуальної власності, публічно-правовий характер мають спори за участі суб'єктів владних повноважень з приводу оскарження їхніх рішень, дій чи бездіяльності.

Так, протягом 2011 року в адміністративних судах було розглянуто 33 справи, які стосувались визнання недійсним рішення Апеляційної палати (6), проти рішень Державної служби за заявками на винаходи (8), на корисні моделі (1), на знаки для товарів і послуг (23) [4].

Звернення до результатів судової практики в адміністративних судах свідчить про існування справ, пов'язаних із оскарженням нормативно-правових актів – наказів Міністерства освіти і науки України (ухвала Вищого адміністративного суду України від 20.12.2011 № К-37806/10 «Про визнання нечинними пунктів Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель», ухвала Київського Апеляційного адміністративного суду від 10.09.2010 № 3/670 «Про оскарження окремих пунктів Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 15 березня 2002 року № 197», постанова Окружного адміністративного суду міста Києва від 28.07.2009 № 3/670 «Про оскарження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 15 березня 2002 року № 197» та інші).

Стосовно сутності адміністративно-правових відносин як тих, які пов'язані із здійсненням правового захисту, доцільно вказати наступне.

У підручнику з адміністративного права (академічний курс), підготовленому за редакцією В.Б. Авер'янова, надано широке визначення адміністративно-правових відносин – як тих, у межах яких їх сторони (суб'єкти) взаємозв'язані і взаємодіють шляхом здійснення суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами. Серед ознак вказано про переважно позасудовий порядок вирішення спорів, які виникають між сторонами адміністративних правовідносин. [5, с. 171-173].

Дане визначення сутності адміністративно-правових відносин знакове тому, що коло адміністративно-правових відносин не обмежується тільки органами виконавчої влади як їх суб'єктами, а також передбаченням можливості використання не тільки позасудового, а й судового способів вирішення спорів.

Ю.О. Дмитрієв, І.О. Полянський, Є.В. Трофімов [6, с. 65-66], О.І. Харитонova [7] коло адміністративно-правових відносин не обмежують владо відносинами, але підкреслюють взаємозв'язок і взаємодію між суб'єктами таких відносин через реалізацію суб'єктивних прав і обов'язків, встановлених і гарантованих відповідними адміністративно-правовими нормами. Зазначене є підставою включення в поняття адміністративно-правового захисту відносин у сфері відправлення адміністративного судочинства як тих, сутність яких визначається рівністю сторін, а підставою є спір про право.

Узагальнення існуючих наукових напрацювань було здійснено К.Ю. Пуданс-Шушлебіню у дисертаційному дослідженні «Суб'єкт владних повноважень як відповідач у справах адміністративної юрисдикції» (2013 р.) [8]. Дослідниця зазначила про відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до розв'язання проблеми єдності термінології стосовно державних органів, наділених владними повноваженнями. Так, було вказано про застосування термінів «адміністративний орган», «орган публічної влади», «суб'єкт публічного права» або ж невикористання взагалі узагальнюючого поняття для позначення обов'язкової сторони публічно-правового спору. Оптимально виправданим у зарубіжному законодавстві, зазначає дослідниця, є функціональний критерій визначення владної сторони публічно-правового спору. З погляду матеріально-правової природи К.Ю. Пуданс-Шушлебіню виокремлює такі ознаки суб'єкта владних повноважень: 1) наділений власною компетенцією, у межах якої реалізує законодавчо визначені владні повноваження; 2) здійснює управлінські функції на основі законодавства або виконуючи делеговані повноваження; 3) реалізація повноважень і здійснення владних управлінських функцій відбувається за допомогою використання правових та організаційних форм і методів діяльності; 4) юридична оформленість вказує на те, що його правовий статус має легалізований характер і визначається в нормах права; 5) реалізація владних повноважень відбувається з метою захисту та охорони публічного інтересу [8, с. 13-14].

З таким підходом доцільно погодитись, адже його застосування дозволяє виділити ті державні органи, рішення, дії чи бездіяльність яких є предметом оскарження в адміністративних судах. Відповідний аналіз здійснений відносно Державної служби інтелектуальної власності України (далі – Служба).

Так, Служба наділена компетенцією владного характеру. Вказане ґрунтується на таких повноваженнях, як організація проведення перевірок суб'єктів господарювання на предмет дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності, здійснення атестації представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених); здійснення державного нагляду (контролю) за дотриманням суб'єктами господарювання всіх форм власності вимог законодавства у сфері інтелектуальної власності та інші. Про владність компетенції Служби свідчить припис п. 9 Указу Президента України від 08.04.2011 № 436/2011 «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України», згідно якого Служба у межах своїх повноважень, на основі і на виконання Конституції та законів України, актів і доручень Президента України, актів Кабінету Міністрів України, наказів Міністерства освіти і науки України та доручень Міністра видає накази організаційно-розпорядчого характеру, які підписуються Головою Державної служби [9].

Наступними ознаками суб'єкта владних повноважень, які притаманні і Службі, є здійснення нею управлінських функцій саме на основі законодавства за допомогою правових та організаційних форм і методів діяльності. Так, Служба здійснює в установленому порядку добір кадрів; організовує планово-фінансову роботу; розгляд звернень громадян з питань, пов'язаних з діяльністю Служби, підприємств, установ, організацій, що належать до сфери її управління; забезпечує у межах повноважень реалізацію державної

політики стосовно державної таємниці, контроль за її збереженням в апараті Служби тощо (п. 5 Указу Президента України від 08.04.2011 № 436/2011 «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України»).

Юридична оформленість Служби позначається у наявності свідоцтва про державну реєстрацію та легітимацію діяльності шляхом визначення статусу нормативно-правовим актом, який має юридичну силу підзаконного акту. Служба є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, власні бланки, рахунки в органах Державної казначейської служби України.

Головне, що свідчить про належність Служби до суб'єктів владних повноважень, – реалізація статусу з метою захисту та охорони публічного інтересу щодо дотримання права інтелектуальної власності.

На підставі відповідності Служби ознакам суб'єкта владних повноважень можна вказати про належність спорів за участі цієї Служби, що виникають у зв'язку із реалізацією компетенції, належать до юрисдикції адміністративних судів. Ця компетенція, виходячи з положень Указу Президента України від 08.04.2011 № 436/2011 «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України», стосується наступних питань: видача патентів/свідоцтв на об'єкти права інтелектуальної власності, організація експертизи об'єктів права інтелектуальної власності, державна реєстрація та ведення обліку об'єктів права інтелектуальної власності, реєстрація договорів про передачу прав на об'єкти права інтелектуальної власності, що охороняються на території України, ліцензійних договорів, здійснення перевірок суб'єктів господарювання з питань дотримання законодавства у сфері інтелектуальної власності, атестація представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених) та інше. Виходячи зі змісту вказаної компетенції, вона стосується легалізації об'єктів права інтелектуальної власності або забезпечення законності у цій сфері.

Висновки. Таким чином, юрисдикція адміністративних судів поширюється на адміністративно-правові спори, що випливають з відносин інтелектуальної власності і стосуються рішень, дій, бездіяльності Державної служби інтелектуальної власності України, пов'язаних із реалізацією компетенції, яка стосується легалізації об'єктів права інтелектуальної власності або забезпечення законності у цій сфері, відповідно Указу Президента України від 08.04.2011 № 436/2011 «Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України».

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР// Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23.07.96). – Ст. 141 (зі змінами).
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – № 35-36. – 37. – Ст. 446.
3. Волков А.М., Дугенец А.С. Административное право: учебник / А.М. Волков, А.С. Дугенец. – М. : ИД «ФОРУМ»: ИНФОРА-М, 2013. – 288 с.
4. Захист прав у сфері інтелектуальної власності. Річний звіт. 2011. Державна служба інтелектуальної власності України: офіційний сайт Державної служби інтелектуальної власності України: Електронний ресурс: Режим доступу : http://sips.gov.ua/ua/year_reports.html.
5. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: У двох томах: Том 1. Загальна частина/ Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова) та ін.. – К. : ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2007. – 592 с.
6. Дмитриев Ю.А. Административное право : учеб. / Ю.А. Дмитриев, И.А. Полянский, Е.В. Трофимов. – М. : Эксмо, 2009. – 928 с.
7. Харитонов О.І. Адміністративно-правові відносини: концептуальні засади та правова природа : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора юрид. наук : спец.

12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / О.І. Харитонова. – О., 2004. – 36 с.

8. Пуданс-Шушлебін К.Ю. Суб'єкт владних повноважень як відповідач у справах адміністративної юрисдикції : автореф. дис. к.ю.н. 12.00.07 / Пуданс-Шушлебін Крістіна Юрісівна / Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2013. – 22 с.

9. Про затвердження Положення про Державну службу інтелектуальної власності України: Указ Президента України від 08.04.2011 № 436/2011 // Офіційний вісник Президента України. – 2011. – № 10 (18.04.2011). – Ст. 563.

КРАВЦОВА Т. М.,

професор кафедри юридичних дисциплін
(Сумська філія Харківського національного
університету внутрішніх справ)

УДК 342.92

ПРАВОВИЙ СТАТУС ПІДРОЗДІЛІВ ОВС, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ОХОРОНУ ПРАВ І СВОБОД ДІТЕЙ

У статті охарактеризовано правовий статус підрозділів ОВС, які забезпечують охорону прав і свобод дітей, окреслено коло завдань, які на них покладуються державою, визначено принципи їх діяльності. Підрозділи ОВС, які забезпечують охорону прав і свобод дітей, поділено на органи загальної та спеціальної компетенції.

Ключові слова: ОВС, правовий статус підрозділів ОВС, права та свободи, діти.

В статье охарактеризован правовой статус подразделений ОВД, которые обеспечивают охрану прав и свобод детей, очерчен круг задач, которые на них возлагаются государством, определены принципы их деятельности. Подразделения ОВД, которые обеспечивают охрану прав и свобод детей, разделены на органы общей и специальной компетенции.

Ключевые слова: ОВД, правовой статус подразделений ОВД, права и свободы, дети.

The article deals with the legal status of the departments of internal affairs bodies, which ensure the protection of rights and freedoms of children, it is outlined the range of the tasks, which are assigned to them by state, it is defined the principles of their activity. Departments, which ensure rights and freedoms of children, are divided into bodies of general and special competence.

Key words: internal affairs bodies, legal status of departments of internal affairs bodies, rights and freedoms, children.

Вступ. Основним пріоритетом у діяльності органів внутрішніх справ України (ОВС) є охорона прав і свобод людини і громадянина. Вони є тим правоохоронним органом, який найчастіше здійснює заходи щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, в тому числі дітей. Під охороною розуміються профілактичні заходи, що здійснюються держав-

